

Stichting
Vrijzinnigen
in Fryslân

Beweging voor eigentijds geloven

info

Vrij & Zinnig

Zomer 2026

WAAR LIGT JOUW NIEUWE LAND?

Geef de mens de vrije teugel
in het land waar vogels zingen.
Geef de mens de vrije teugel
in het land waar liefde waakt..

Ga waar goedheid staat te wachten.
Ga waar vreugde naar je lacht.
Ga waar waarheid wordt bedreven.
Ga waar heil je leed verzacht..

Geef je lief de vrije teugel
in het land waar mensen zingen.
Geef je lief de vrije teugel
in het land waar liefde waakt.

Ga waar vriendschap je benadert.
Ga waar deuren opengaan.
Ga waar mensen om je geven.
Ga waar mensen je verstaan.

Geef elkaar de vrije teugel
in het land waar allen zingen.
Geef elkaar de vrije teugel
in het land van God gemaakt.

Doe de dingen van het leven.
Doe ze met barmhartigheid.
Doe ze met de hoogste reden.
Doe ze in menswaardigheid.

Waar ligt jouw nieuwe land?

Het mosterdzaadje

Hoe wij anderen kunnen helpen groeien

(Beeld: iStock)

Eén van de kleinste zaden, een mosterdzaad, kan uitgroeien tot een hoge, geelbloeiende, sterk vertakte struik. Jezus gebruikte dit beeld om te laten zien dat geloof, hoe klein het ook begint, kan uitgroeien tot iets groots en krachtigs.

Zoals een zaadje alleen kan groeien wanneer de grond voedzaam is, het voldoende water en zonlicht krijgt en ruimte heeft om wortel te schieten, zo geldt dat ook voor ons. De juiste omstandigheden – liefde, bemoediging, ruimte om te falen en opnieuw te proberen – maken dat wij als mensen iets van ons leven kunnen maken en dat het geloof in ons hart tot bloei komt.

Vaak ontmoet ik mensen die pas op latere leeftijd hun mogelijkheden ontdekken. Wanneer ik hen vraag wat het keerpunt was, wijzen ze bijna altijd naar één moment of één persoon: iemand die dat ene druppeltje water gaf, of die ene zonnestraal waardoor hun bladeren zich eindelijk konden ontvouwen. Maar er blijven ook mensen die nooit hun talenten tot wasdom konden brengen. In het programma *The Voice* tonen mensen hun talenten, meestal zang, terwijl zij geen professionals zijn en in het dagelijks leven heel andere bezigheden hebben. Wat bijzonder om te zien hoeveel schoonheid ontstaat zodra de juiste bodem gevonden wordt.

Daarin ligt een diepe waarheid: het gaat er niet alleen om dat wijzelf uitgroeien tot volwassen mosterdplanten; het gaat er ook om dat wij onderdeel worden van omstandigheden waarin anderen kunnen groeien.

Misschien zijn wij voor iemand anders de zon, het water of de bescherming tegen de storm; juist dát wat de ander nodig heeft om te bloeien.

Geloof en twijfel zijn bondgenoten

Ons leven en ons geloof zijn geen eindproduct, maar een voortdurend proces van groeien, vallen, opstaan en vernieuwen. Soms lijkt het alsof we steeds weer moeten zaaien in droge aarde. En soms, eerlijk gezegd, twijfelen we of er überhaupt nog iets zal groeien.

In dat opzicht lijkt ieder van ons een beetje op Thomas, de leerling die pas kon geloven toen hij de wonden van Jezus zag. Zijn twijfel maakt hem niet minder gelovig; integendeel, hij herinnert ons eraan dat geloof en twijfel geen vijanden zijn, maar elkaars bondgenoten. Eerlijkheid over ons ongelooft kan juist de deur openen naar dieper, persoonlijker geloof. En in het dagelijks leven twijfelen wij vaak aan onszelf, aan onze kunde, onze capaciteiten, onze talenten.

Een geloof dat voedt én gevoed wordt

Wat mij twintig jaar geleden voedde, is niet hetzelfde als wat ik nu nodig heb. Mijn bodem is veranderd, mijn voeding ook. En dat geldt voor iedereen: vrienden, collega's, kinderen. Wat zij nodig hebben om te groeien, vraagt iets anders van ons. Soms moeten wij zelf veranderen om voor anderen vruchtbare grond te kunnen zijn.

Niet alle zaadjes ontkiemen tegelijk. Sommige worden door de wind weggevoerd, landen op dorre grond of krijgen pas veel later de kans om te groeien. Denk aan zogenaamde laatbloeiers of aan mensen die na jaren van zoeken of dankzij een juiste diagnose eindelijk begrijpen wie ze zijn. Zodra zij hun plek vinden, de juiste bodem, beginnen zij te bloeien.

Gemeenschap als bodem

Die bodem is ook een plek van erbij horen: een gemeenschap waarin je jezelf mag zijn; of het nu gaat om geloof, identiteit of levenservaring. Voor

jongeren die zoeken naar wie ze zijn, ook op seksueel gebied, kan dat het verschil betekenen tussen verwelken of groeien. Je bent niet alleen, je hoort erbij.

In onze tijd ontdekken steeds meer mensen de waarde van neurodiversiteit en hoogsensitiviteit. Hoe bevrijdend is het wanneer iemand plots beseft: ‘Wat ik voel, is niet vreemd; het is gewoon wie ik ben.’ Het is mooi om te zien dat zulke inzichten niet bedoeld zijn om mensen in hokjes te plaatsen, maar om hen ruimte te geven: een plek waar begrip en erkenning de grond vruchtbaar maken.

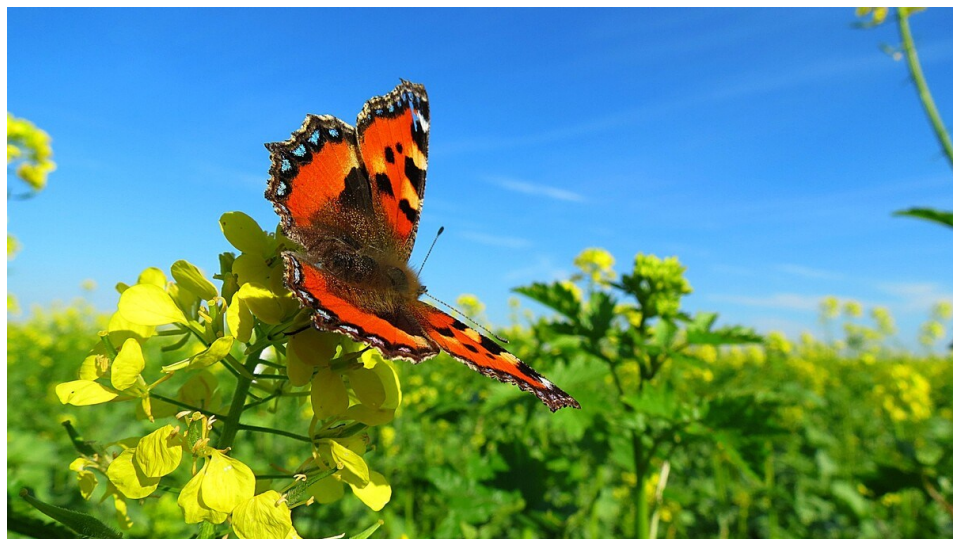
Er bestaan vele groepen en gemeenschappen die steun bieden — lotgenoten van huiselijk geweld, mensen met psychische kwetsbaarheid, ouders die worstelen, kinderen die mantelzorgen. In die ruimte hoor je woorden die genezen: ‘Je bent niet gek. Je bent niet alleen.’

Het wonder van groei

Zo werkt ons leven én ons geloof. We hebben allemaal momenten nodig waarin iemand ons optilt, water geeft of ons beschermt tegen de harde wind. Dat is ook mijn ervaring: dat een vriend, een ouder, een mentor of iemand precies op het kruispunt van mijn leven die ene eenvoudige waarheid uitspreekt waardoor ik weer weet welke richting ik op moet. Soms mag ik zelf die rol vervullen voor iemand anders.

Zoals in ons leven, zo begint ook geloof klein. Maar wanneer we elkaar helpen geloven, groeit het uit tot iets dat sterker is dan twijfel, groter dan angst, en dieper dan alles wat we ooit hadden durven hopen. Elke hand die verzorgt, elke stem die bemoedigt, elke daad van liefde, is deel van dat wonder van groei.

[Claudia Sarti](#) is geestelijk verzorger bij GGZ Vincent van Gogh, projectleider Auschwitz-reizen en redactielid van *Open Deur*.

De prediker

Een van de zesendertig rechtvaardigen reisde naar Sodom, met de bedoeling de inwoners te bekeren. Dag en nacht liep hij door de stad, hij wees mensen op hun hebzucht, veroordeelde bedrog en onverschilligheid en riep ze op om de armen niet aan hun lot over te laten.

Aanvankelijk luisterden de mensen naar hem, sommige geamuseerd, anderen spottend, maar spoedig verveelde het hun. En hoe hard hij ook riep, er was niemand die nog naar hem luisterde.

Op een dag kwam er een kind naar hem toe en die zei: "Arme vreemdeling, je loopt maar te roepen en te preken, zie je niet dat het toch niet helpt?"

"Dat zie ik," zei de man. "Waarom ga je er dan toch mee door?"

"Dat zal ik je zeggen," antwoordde de man. "In het begin dacht ik dat ik de mensen kon veranderen. Vandaag weet ik wel beter. Als ik toch doorga met roepen, dan is dat om te zorgen dat de mensen mij niet veranderen."

Raad van Kerken publiceert rapport over de omgang van de kerken met radicaalrechts gedachtegoed

Kerken in Nederland hebben het afgelopen decennium de opkomst van radicaalrechts gedachtegoed meegemaakt; niet alleen in de samenleving als geheel, maar ook binnen hun eigen gelederen. Het afgelopen jaar heeft de ‘beraadgroep geloof en kerkelijke gemeenschap’ van de Raad van Kerken het rapport ‘De weg van discipelschap’ hierover opgesteld.

Het rapport stelt christelijke waarden centraal, benoemt maatschappelijke ontwikkelingen, probeert de communicatielijnen met mensen die gevoelig zijn voor radicaalrechtse gedachten open te houden en stelt grenzen. Het rapport stelt het begrip discipelschap centraal: wij staan allen op de leerweg van Jezus. Het rapport is door de Plenaire Raad van de Raad van Kerken vrijgegeven voor publicatie.

Het rapport eindigt met deze aanbevelingen aan de kerken:

- **zoek het gesprek** in de kerken over de veranderde maatschappelijke situatie en doe dat in dialoog
- **spreek de eigen taal** van de Kerk
- **zet in op lange wegen** van discipelschap
- **draag zorg voor een zorgvuldige inwijding** in het christelijke gedachtegoed van (nieuwe) kerkleden en treed vanuit ons getuigenis op tegen leden die zich hardnekkig racistisch blijven uiten of zelfs participeren in geweld
- **protesteer krachtig** tegen overheidsoptreden dat antidemocratisch en/of antirechtstatelijk is
- **prek en bid** voor christelijk gedrag, preek en bid niet tegen mensen en partijen
- **bevorder het contact** tussen christenen met een migratieachtergrond en met een Nederlandse achtergrond
- **bevorder de interreligieuze samenwerking** landelijk en plaatselijk.

Remonstrants Geloofsbelijdenis in 2006 door het Convent van Remonstrantse predikanten opgesteld.

Wij beseffen en aanvaarden dat wij onze rust niet vinden
in de zekerheid van wat wij belijden,
maar in verwondering over wat ons toevalt
en geschonken wordt; dat wij onze bestemming niet vinden in
onverschilligheid en hebzucht,
maar in wakkerheid en verbondenheid met al wat leeft;
dat ons bestaan niet voltooid wordt door wie we zijn en wat we hebben,
maar door wat oneindig groter is dan wij kunnen bevatten.
Door dit besef geleid, geloven wij in Gods Geest
die al wat mensen scheidt te boven gaat
en hen bezielt tot wat heilig is en goed,
opdat zij, zingend en zwijgend,
biddend en handelend,
God eren en dienen.
Wij geloven in Jezus, een van Geest vervulde mens,
het gelaat van God dat ons aanziet en verontrust.
Hij had de mensen lief en werd gekruisigd
maar leeft, zijn eigen dood en die van ons voorbij.
Hij is ons heilig voorbeeld van wijsheid en van moed
en brengt ons Gods eeuwige liefde nabij.
Wij geloven in God, de Eeuwige,
die ondoorgronde liefde is, de grond van het bestaan,
die ons de weg van vrijheid en gerechtigheid wijst
en ons wenkt naar een toekomst van vrede.
Wij geloven dat wij zelf,
zo zwak en feilbaar als wij zijn,
geroepen worden om
met Christus en allen die geloven verbonden,
kerk te zijn in het teken van de hoop.
Want wij geloven in de toekomst van God en wereld,
in een goddelijk geduld dat tijd schenkt
om te leven en te sterven en om op te staan,
in het koninkrijk dat is en komen zal,
waar God voor eeuwig zijn zal: alles in allen.

Aan God zij de lof en de eer
in tijd en eeuwigheid

Amen

Lof van het onkruid

Godlof dat onkruid niet vergaat.
Het nestelt zich in spleet en steen,
breekt door beton en asfalt heen,
bevolkt de voegen van de straat.

Achter de stoomwals valt weer zaad:
de bereklauw grijpt om zich heen.
En waar een bom zijn trechter slaat
is straks de distel algemeen.

Als hebzucht alles heeft geslecht
straalt het klein hoefblad op de vaalt
en wordt door brandnetels vertaald:

‘Gij die miljoenen hebt ontrecht:
zij komen – uw berekening faalt.’
Het onkruid wint het laatst gevecht.

Ida Gerhardt; ; Verzamelde gedichten (2016)

Kerkdiensten

Waarin Pastor Catrien Bos voorgaat:

21 juni	Raerd	11.00 uur
28 juni	Friens	9.30 uur
2 augustus	Ter Apel	10.00 uur
9 augustus	Molkwar	9.30 uur
6 september	Raerd	10.00 uur
20 september	Raerd	11.00 uur
27 september	Britswerd	10.00 uur
4 oktober	Raerd	10.00 uur
18 oktober	Raerd	11.00 uur
25 oktober	Leeuwarden	10.30 uur Waalse Kerk
1 november	Raerd	10.00 uur Herdenking overledenen

Over godsdienst; Kahlil Gibran

En een oude priester zei: vertel ons over godsdienst. En hij zei: Heb ik vandaag over iets anders gesproken? Is religie niet alle daden en alle beschouwing, en ook dat wat geen daad of beschouwing is, maar een verwondering en verbazing die altijd in de ziel blijft opwellen, zelfs als de handen de steen houben of aan het weefgetouw zitten? Wie kan zijn vroomheid scheiden van zijn daden, of zijn geloof van zijn bezigheden?

Wie kan zijn uren voor zich uitspreiden met de woorden: Dit is voor God en dit is voor mij, dit voor mijn ziel en dit hier voor mijn lichaam? Al je uren zijn vleugels die door de ruimte wieken van zelf naar zelf. Hij die zijn moraal louter draagt als zijn mooiste kleren, zou beter naakt kunnen zijn.

De wind en de zon zullen geen gaten in zijn huid prikken. En hij die zijn gedrag door ethiek laat bepalen, zet zijn zangvogel gevangen in een kooi. Het vrijste lied komt niet door tralies en prikkeldraad. En hij voor wie de godsdienst een raam is dat open kan, maar ook dicht, heeft het huis van zijn ziel nog niet bezocht, waarvan de ramen van dageraad tot dageraad geopend zijn. Je dagelijks leven is je tempel en je religie. Als je het betreedt, doe dat dan met je hele wezen.

Neem de ploeg, het aambeeld, de hamer en de luit, de dingen die je hebt gemaakt uit noodzaak of als bron van plezier. Want in mijmeringen kun je niet boven je hoogste prestaties uitstijgen en ook niet dieper zinken dan je falen. En neem alle mensen met je mee, want in adoratie kun je niet hoger vliegen dan hun hoop en jezelf niet nederiger maken dan hun wanhoop. En daarom zeg ik: als je God wilt kennen, wees dan geen oplosser van raadsels. Maar kijk om je heen en je zult Hem met je kinderen zien spelen. En kijk het hemelruim in en je zult Hem in de wolken zien lopen, waar Hij zijn armen uitstrekt in de bliksem en neerkomt in de regen. Je zult Hem zien glimlachen in bloemen, waarna Hij zal opstijgen en met Zijn handen zal wuiven in de bomen.

*Een ander kan jou niet
vertellen wat je moet
doen.....*

*De antwoorden die je zoekt,
zijn alleen in jezelf te
vinden.....*

Viriditas

O Groenheid die door de aarde stroomt
 waaruit alle leven spruit en bloeit
O Groenheid die door mijn wezen droomt
 waaruit alle wil en gevoelen groeit
O Groenheid lichtend en onbeschroomd
die taal en toon als een wind door gloeit –

O Groenheid ziel van het bomenhuis
 die leven door stam en takken stuwt
O Groenheid bouwer van hartekhuis
waar blad en bloesem het licht niet schuwt
O Groenheid zoekend ontplooiend kuis
 die oog en mond aan elkander huwt –

O Groenheid beeld van de vruchtbaarheid
 waaruit al het aardse wezen heeft
O Groenheid geest van eenvoudigheid
 waaruit al het ware weten weeft
O Groenheid hoop op de eeuwigheid
 waaruit alle liefde leven geeft!

Hildegard von Bingen

Elke dag is een uitnodiging

Elke dag is een uitnodiging
om goed te zijn voor jezelf,
om jezelf op te bouwen,

Elke dag is een uitnodiging
om jezelf te oefenen

in waardering voor dit leven,
in waardering voor je kunnen.

Elke dag is een uitnodiging
om je te verwonderen
over zoveel goeds in anderen,
over zoveel verlangen naar liefde.

Elke dag is een uitnodiging
om tijd te nemen voor zorg,
om aandachtig te leven.

Elke dag is een uitnodiging
om intenser te leven dan nodig is,
om meer te horen dan gisteren.

Elke dag is een uitnodiging
om elkaar te bemoedigen
om te bouwen aan een wereld van liefde.

Elke dag is uitnodiging
om zin te geven aan dit leven.

Wie op die uitnodiging ingaat
zal steeds meer van het leven houden,
ook al weet je dat je zult sterven.

Wie zich laat uitnodigen,
leert over grenzen heen te zien

Marinus van den Berg

Een wereld zonder geest

door [Erik Jan Tillema](#) | 20 mei 2026 | [Column](#)

Erik Jan Tillema stelt zich een wereld voor zonder geest. Zonder begeestering, zonder ooit de geest te krijgen, zonder geestigheid. Kortom: zonder Pinksteren.

In zo'n wereld zal iedere dag een sleur zijn. 's Ochtends komen we uit bed – tjasa, waarom eigenlijk? We ontbijten, gaan onze dingen doen. Niet met een enthousiasme, maar met een wetmatigheid. Omdat de ene handeling simpelweg op de volgende volgt.

Nooit zal er iemand zijn die roept: 'Hé, laten we het eens anders aanpakken!'

Nee, want anders is raar en vreemd. Oud en vertrouwd, dat is fijner. En voorspelbaarder.

Er zullen geen kunstenaars zijn. Geen schilders die met passie verf op het doek smijten. Geen dichters die meer zien dan woorden. Of schrijvers die een heel verhaal creëren.

Zal de liefde er zijn? Vast niet. Want wat is een liefde zonder begeestering? En zorgt de Geest stiekem niet ook voor wat passie?

Kortom: het is een wereld waar nooit iets gebeurt. Waar niets wordt uitgevonden. Waar geen vernieuwing plaatsvindt. Het is als een blok beton dat nooit zal lopen.

Maar een wereld waarin de geest wel waait, zorgt ervoor dat we tintelingen in ons buik voelen, dat we enthousiast kunnen raken, dat we ergens de humor van inzien. Het is een wereld waar ruimte is voor spontane acties en waar het ritme doorbroken mag worden.

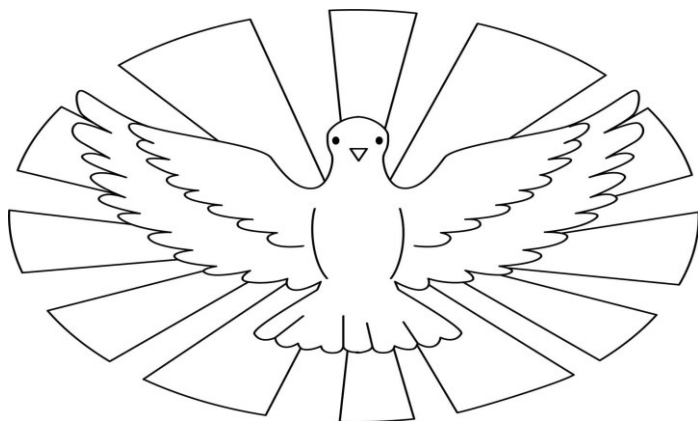
Wat die geest precies is? Dat weten we niet. Daarvoor is de geest te wisselvallig, onvoorspelbaar. Te veel wind.

Maar een kind zal het snappen. Want de geest is dat ene moment; het kind heeft net een blokkentoren gebouwd en voelt trots en vreugde. Maar een klein zuchtje wind zorgt ervoor dat de hele creatie in elkaar stort. Dan komt dat ene moment. Net ná de teleurstelling. Het moment dat het kind zich herpakt en denkt: ik kan opnieuw beginnen. Niet vanuit een teleurstelling, maar vanuit nieuwe kracht: ik kán opnieuw beginnen.

Dat is de geest. En gelukkig waait die geest nog altijd om ons heen.

Erik Jan Tillema

Voorganger van de vrijzinnige geloofsgemeenschaap de Kapel in Hilversum en de protestantse gemeente Zijpe

Hoe ga je om met het verdriet van anderen?

De zwartkijker

De zwartkijker komt bij je binnen, en zegt: 'Het is vreselijk, maar je zult het toch zelf moeten uitzoeken. Je zult merken dat op den duur de mensen je in de steek laten. In het begin lopen ze je deur plat, maar dat wordt allemaal snel minder'.

Later zal de zwartkijker tegen anderen zeggen: 'Ik ben er maar niet te flauw mee omgesprongen. Ik zeg altijd maar zo: Zachte heelmeeesters maken stinkende wonden'.

De zwartkijker zegt: 'Er is wel een poort van verdriet, maar daar kom je toch niet doorheen'.

De witmaakster

De witmaakster komt stralend als altijd je huis binnen. Het lijkt wel of er geen vuiltje aan de lucht is. De witmaakster praat over 'een half jaar verder'.

Wanneer de winter maar eenmaal voorbij is, dan zul je eens zien...

Wanneer het voorjaar maar weer begonnen is, dan zul je het meemaken. Wanneer eenmaal alles achter de rug is, dan zul je...

Later zal de witmaakster tegen anderen zeggen: 'Ik vind dat je de mensen altijd een hart onder de riem moet steken. Anders blijven ze maar bij de pakken neerzitten'.

De witmaakster zegt: 'Er is wel een poort van verdriet, maar kom aan, daar ben je eigenlijk al doorheen; je bent al aan de overkant'.

De herderin

De herderin luistert naar je. Ze ontkent je verdriet niet, maar maakt het ook niet erger dan het is. Ze loopt er niet vluchtig op vooruit, maar staat erbij stil.

Later zegt ze niets tegen anderen; ze heeft al meer dan genoeg aan jou.

De herderin zegt: 'Er is een poort van verdriet, en daar moet je doorheen'. En dan gaat ze met je mee door die poort.

Dat laatste zegt ze niet; ze doet het!

(A. Bosch, in: Is die nog geboren? Gooi en Sticht Hilversum

Mensen met koffers

Mensen met koffers, gaan over de wereld
Van oorlog naar vrede, van honger naar brood.
Vaak zijn ze niet welkom, dan moeten ze terug
Van voedsel naar honger, van leven naar dood.

Mensen met koffers, ze reizen per vliegtuig,
Ze reizen per ezel, per trein of per vlot.
Ze vluchten voor machthebbers en hun soldaten
Voor beul of tiran, of een andere God.

De geur van gras
Dat je grootvader maaide,
het wuivende graan
dat je vader eens zaaide

Het kleine verdriet
dat je moeder steeds suste,
haar haar dat zo kriebelde
als ze je kuste

Dat alles was thuis,
dat alles en meer.
Dat alles, dat alles
Dat alles nooit weer

Mensen met koffers, gaan over de wereld
Altijd op de vlucht naar een volgende grens
Ze vluchten voor tovenaars, reuzen en heksen
Voor duivel en draak, die vermomd gaan als mens.

Sjoerd Kuiper

Beste mensen,

In samenwerking met de PThU organiseert liberaalchristendom.nl voor de vierde keer een preekschrijfwedstrijd voor zowel theologen als niet-theologen. Dit keer rondom een selectie bijbelteksten waarbij een actueel politiek thema zich onmiskenbaar opdringt.

Hoe preek je over migratie, klimaat, democratie, oorlog en andere gevoelige onderwerpen?

Hoe speel je in je preek met de boodschap, je eigen voorkeur en de ruimte die je je hoorders wilt geven?

Meedoen aan ‘Politieke gevoeligheden op de kansel’ kan van 1 juli tot en met 1 september 2026.

In de breed samengestelde jury onder leiding van Monic Slingerland (voormalig chef Opinie *Dagblad Trouw*) zitten onder anderen Joost Röselaers, Gert-Jan Segers en Ciska Stark (hoofddocent homiletiek PThU).

De winnaars worden op maandagavond 26 oktober 2026 bekendgemaakt tijdens een Preek-Event in de Janskerk te Utrecht, waar de winnende preken ook zullen klinken.

Zie voor meer informatie en de spelregels: www.liberaalchristendom.nl

Met vriendelijke groet,

Erik Jan Tillema

Leven zonder waarom

Over de spiegelende wijsheid van de ziel

Kunst

van Marianne Vonkeman / (C) 1999 -Marianne Vonkeman - Vlaardingen

De ware wijsheid is onmiddellijk, spontaan, direct. Het is een wijsheid die onaangetast is door onze emoties en gedachten, stelt Marianne Vonkeman. Het is een spontane wijsheid, vrij van redenen en overwegingen, zonder waarom. Maar bestaat er zoiets? Kan wijsheid zo onmiddellijk zijn?

Ik hoorde er voor het eerst over in de meditatie-trainingen die vanuit de [Shambhala](#)-organisatie georganiseerd werden. Dat is een vanuit het boeddhisme ontstane contemplatieve stroming. Ruim dertig jaar geleden volgde ik er het ‘basis-pad van de krijger’: vijf weekenden van lezingen en meditaties. Na afloop kreeg ik een mooi speldje en hopelijk meer oog voor de fundamentele goedheid die er gewoon is, als een punt aan de hemel. *Dot in space* wordt dat genoemd – wat me altijd deed denken aan de *Pigs in space*, van de Muppetshow. Daarom bleef het me waarschijnlijk zo bij.

Fundamentele goedheid

Punt-in-de-ruimte is het gaatje in ons gesloten bewustzijn, een moment van echte openheid. Een spontane lach, zomaar geraakt worden door schoonheid of andermans verdriet – er is altijd wel iets van fundamentele goedheid dat meer is dan wat we op dit moment van onszelf of van de wereld denken.

Dat puntje, dat moment van spontaniteit, openheid en vertrouwen werkt als een blikopener. Even raken we aan wat ik de ‘stroom van gunnende goedheid’ ben gaan noemen: Gods werkende aanwezigheid in de wereld. Hoe meer dat kleine punt van spontane openheid als blikopener en kompas gaat werken, hoe meer kans dat we loskomen van de hokjes en vakjes waarin wij onszelf en anderen vastzetten.

Even raken we aan wat ik de ‘stroom van gunnende goedheid’ ben gaan noemen

Liefde en kennis

Voor mij, in mijn christelijke traditie, cirkelde de vraag naar wijsheid vooral rond kennis en liefde. Wijsheid vraagt dat je iets wéét en liefde geeft de motivatie om iets te doen. Je hebt inzicht en liefde tegelijk nodig wil je ook maar enigszins wijs kunnen handelen. Ik noteerde eens in mijn dagboek: ‘Liefde en kennis, liefhebben en begrepen worden, dat is het spanningsveld waarin ik sta. Dat is wat ik zoek bij elkaar te houden en daaraan lijd ik als het één het ander lijkt uit te sluiten. Echt kennen is verbondenheid, zoals alle echte verbondenheid kennis is.’ (Vonkeman, Ik mis Je terwijl Je bij me bent, van Warven, 2023).

Waarom wilden mijn geliefden vooral ‘iets’ van mij en niet mij zoals ik mezelf ken? En doe ik niet precies hetzelfde? Wat is dan werkelijke verbondenheid? Wat is dan liefde? En hoe kun je van God houden als je niets van Hem begrijpt?

Bijbel

God toonde zich volgens de bijbelse verhalen in onbegrijpelijke verschijningen, in wolk, wind, bliksem, vuur. Maar eerst en bovenal is Hij een God die spreekt. Daarom horen liefde en kennis (openbaring) bij elkaar. God wil een bekende worden: ‘Jullie hoorden het van mij, niet van een vreemde’ (Jesaja 43:12). Maar wat betekent dan Godskennis? Wijsheid begint met ontzag voor de Heer, inzicht is vertrouwdheid met de Heilige, leert Spreuken 9:10. Maar hoe raak je vertrouwd met wat altijd een mysterie blijft – en hoort te blijven? Ik heb geen behoefte aan een god of een Jezus die niet veel meer is dan een echo van mijzelf en mijn eigen behoeften. Ik wil waarheid en liefde ineen – en de wijsheid om dat te herkennen.

Spiegel

Ik ontdekte door steeds vaker met aandacht te kijken wat er zich nu eigenlijk in mijn eigen innerlijk bewoog, dat er zoiets als een spiegel aanwezig is. In dromen begon ik spiegels tegen te komen. Een zilveren plas zonlicht op de zee resoneerde plotseling heftig. Iets als een kras op een spiegel voelde ik als ik mezelf niet helemaal eerlijk gedroeg of uitsprak.

Die innerlijke spiegel bleek nauw verband te houden met het uit mij verdwijnen van beelden, voorstellingen, concepten, verwachtingen. De hokjes en de vakjes begonnen steeds meer op te lossen naarmate ik mijzelf eerlijker en opener opstelde. In plaats daarvan kwam een scherp weten dat geen specifieke inhoud had. Eigenlijk dus net zoiets als een spiegel.

In Shambhala bleek die spiegel welbekend en het ontroerde me diep toen ik erover hoorde. ‘De kosmische spiegel wordt gekenmerkt door onvoorwaardelijke, oneindige, open ruimte. Ze is (-) de ruimte boven alle vragen verheven (-) ze bestaat voordat het gedachteproces op gang komt.’ (Shambala, *De Weg van de krijger*, Chögyam Trungpa, Servire, 1996).

De hokjes en de vakjes begonnen steeds meer op te lossen naarmate ik mijzelf eerlijker en opener opstelde

De weg naar wijsheid

Het werd me steeds duidelijker: wijzer worden heeft alles te maken met steeds echter worden. God die de werkelijkheid is van de werkelijkheid, kan alleen maar bemind en gekend worden als ik zelf in het hier en nu werkelijk ben. Meer ‘echt worden’ betekent ook dat ik mijn behoefte aan grip loslaat: open staan voor wat zich aandient, zonder vooropgezet beeld. Maar ook zonder dat mijn eerdere ervaringen alvast het patroon zetten van wat ik zie of hoe ik reageer. De kennis die ik eerder opdeed, kan ook een vertekende blik geven. T.S. Eliot komt daar herhaaldelijk op terug in zijn spirituele gedicht [Four Quartets](#): *‘Knowledge imposes a pattern and falsifies, for the pattern is new in every moment’* (vertaald: ‘kennis legt een vervalsend patroon op, want het patroon is elk moment nieuw’). Denken en voelen mogen wel informeren, maar niet motiveren – ze sleuren je al te gemakkelijk mee in eenzijdigheid.

Het is niet makkelijk om in de ‘open ruimte van de kosmische spiegel’ te blijven, om te leven vanuit een werkelijk open, oningevuld bewustzijn. Of anders gezegd: leven vanuit wijsheid die zichzelf toont als we open, spontaan, zonder angst en vrijmoedig aanwezig zijn. Leven en liefhebben zonder terughoudendheid, zonder waarom. Het lukte me van geen meter.

Het werd me duidelijk: alleen God leeft zonder waarom – alles wat Hij doet komt voort uit wie hij is. Zijn liefde kan niet gekocht worden of verloren raken, het is er omdat Hij er is, want dat is zijn Naam, zijn wezen. Wijsheid is geen los pakketje dat je kunt verwerven zoals kennis: je wordt wijs – of je wordt het niet. Je draagt het beeld van God uit – of niet.

Eckhart

Ook de bekende mysticus Meister Eckhart gebruikt het beeld van een spiegel (Frans Maas, *Van God houden als van niemand. Preken van Meister Eckhart*, Kok, Averbode, 1997, Preek 11). Eckhart geeft het voorbeeld van een bekken water waarin hij een spiegel legt. Dan zet hij het waterbekken in de zon en ziet: ‘De weerstraling van de spiegel in de zon, dat is de zon zelf in de zon en toch is de spiegel wat hij is. Zo is het ook met God. God is in de ziel met zijn natuur, met zijn wezen en met zijn Godheid, en toch is

hij niet de ziel. De weerstraling van de ziel, dat is God in God, en toch is de ziel wat zij is.'

Met andere woorden: God is aanwezig in ons zoals de zon is in de spiegel. De spiegel straalt niet uit zichzelf maar omdat het de zon weerkaatst. Het is een vanzelfsprekend gevolg wanneer spiegel en zon, ziel en God, met elkaar verenigd zijn. Dat verenigd zijn is niet iets dat nog moet gebeuren, maar 'ont-dekt' mag worden. De ziel is niets anders dan het steeds door God doorstroomd worden. Zo zal de onmiddellijke wijsheid die God zelf is, weerkaatst worden door de spiegel van de ziel die geen bedekkingen meer heeft. Godskennis is geen weten maar kennis-door-deelname: te dichtbij om te kunnen zien.

Het open, niet-oordelende bewustzijn waarover ik leerde van de Shambhala trainingen kwam af en toe voorbij, in momenten van aanraking door God – zonder enige voorstelling erbij. Als een diep weten zonder dat ik er gevoel of gedachten bij had. Alsof er een gordijn opzijschoof en ik even achter de coulissen van ons dagelijks toneel kon kijken naar de grote wijde hemel. In het kielzog daarvan rees de vraag : wil je ook die kant op? Wil je zo één worden dat je je zelfbewustzijn verliest en meegetrokken wordt door die stroom van stralende goedheid? 'Ja', zei ik. Maar al gauw ontdekte ik dat de weg daarnaar toe vol verlies en onthechting is. En dat houdt nooit op.

Kooplui

Meister Eckhart legt dat uit met behulp van het verhaal van de tempelreiniging uit Johannes 2 (zie Maas, preek 1). Daarin drijft Jezus alle handelaren de tempel uit, want Gods huis hoort een plaats van gebed te zijn. In Eckharts beeldtaal: de ziel moet leeg en ontvankelijk zijn. Let nu op, zegt hij, want deze kooplui zijn goede mensen die zich ver houden van zonden en allerlei goede werken doen. Maar: ze willen er wat voor terug, een zegen, een inzicht of blij gevoel, iets dat ze graag zouden willen. Het is allemaal 'gesjacher met de Heer' zegt Eckhart. Hun goede daden buigen toch weer terug op henzelf. Pas wanneer God in de tempel van de ziel komt, verdwijnt alle voor-wat-hoort-wat. 'God zoekt het zijne niet; in al zijn werken is hij zuiver en vrij en hij verricht ze uit echte liefde. Precies zo doet de mens die met God vereend is; die staat leeg en vrij in al zijn werken

en hij verricht ze enkel tot eer van God en zoekt het zijne niet. En God verricht dat in hem.’

Pas wanneer God in de tempel van de ziel komt, verdwijnt alle voor-wat-hoort-wat

Wijsheid

Het is God zelf die ons losmaakt uit alles wat toch weer zelfgericht blijkt te zijn. Dat was, als ik eerlijk was, zo ongeveer alles wat ik deed. Alleen een overgroot Godsverlangen hield en houdt me op het rechte spoor. Mijn verlangen bleek trouwens ook al een Godsgeschenk te zijn. Zoals de zon in de spiegel weerkaatst wordt, zo is mijn verlangen naar God de weerkaatsing van Gods verlangen. Hoe meer zon, hoe meer weerkaatsing en hoe minder ik me nog van mijzelf bewust ben.

Als de tempel van de ziel werkelijk leeg is, dan kan Jezus zijn woord uitspreken, zegt Eckhart. ‘Vervolgens openbaart Jezus zich in de ziel met een onmetelijke wijsheid, die hij zelf is. (-). Wanneer deze wijsheid met de ziel vereend wordt, dan is alle twijfel, alle dwaling en alle duisternis geheel en al van haar weggenomen en zij is verplaatst in een zuiver, klaar licht dat God zelf is. Daar wordt in de ziel God met God gekend; met deze wijsheid kent zij dan zichzelf en alle dingen.’

Stilstaan

In de loop van mijn leven is die lege tempel, die onbedekte spiegel steeds meer oriëntatie geworden. Ik merk sneller op wanneer mijn innerlijk weer volgepropt raakt met gedachten, emoties, plannen, zorgen, al kan ik het nog steeds niet helemaal voorkomen. Het onderkennen van eigen fixaties en die loslaten blijft een dagelijkse oefening van falen en opnieuw beginnen. Het beeld van de spiegel helpt: vooral in de zon blijven staan. Ik schreef eens:

‘Stilstaan is nu mijn motto geworden. Wie had dat ooit kunnen denken? Mijn nieuwe levenskunst: vooral op dezelfde plaats blijven staan. Het is een innerlijke plek, met niets tussen mij en de Godsruijnte. Niet naar links

kijkend of naar rechts, maar naar de Ene kant gewend. De kier die zich naar het licht draait’.

Ben ik dan nu wijs geworden? Ik betwijfel het, maar eerlijk gezegd heb ik geen idee. Ik doe vanzelf wat er te doen is, maar al mijn aandacht gaat naar die *dot in space*, dat verdwijn- en verschijnpuntje van God, bron van alle spontane gunnende goedheid, zonder waarom.

Marianne Vonkeman is emeritus predikant van de Protestantse Kerk in Nederland en sinds jaar en dag verbonden aan Theologie.nl. Ze is redactielid van de redactie Spiritualiteit en beheert de website www.sporenvangod.nl.

We worden niet wijs door meer te denken
Wanneer onze geest ontspannen is en openstaat,
krijgen we opeens een nieuw idee.
Vertrouw op de wijsheid die in de stilte besloten ligt
en laat je hardwerkende geest een poosje rusten.

Ook al lijkt het of de nacht altijd zal duren,
op een gegeven moment worden de dagen langer.
Ook al lijkt het of het lijden onophoudelijk door zal gaan,
op een gegeven moment wordt het gemakkelijker
of leren we het te accepteren.
Intussen leren we een waardevolle les uit dat lijden.
Niets op deze wereld duurt eeuwig, zelfs ons lijden niet.

Als er negen goede dingen en één slecht ding in ons leven zijn,
besteden we meer aandacht aan dat ene slechte ding
dan aan alle goede.
Dit is een gewoonte die is overgebleven uit primitieve tijden,
toen onze voorvaderen
voortdurend op de uitkijk stonden voor gevaar.
Als je merkt dat je je op de negatieve dingen richt,
kun je tegen jezelf zeggen:
‘We leven niet meer in de prehistorie.
Ik maakt me zorgen om negatieve dingen als ze gebeuren,
en niet eerder’.

*Bron: Houden van dingen die niet perfect zijn;
Compassie voor jezelf en anderen
Haemin Sunim*

Programma voor het seizoen 2026 - 2027

“Dansen op de vulkaan”

In 1938 schreef de schrijver A.M. de Jong een felle brochure, waarin hij waarschuwde tegen het opkomend populisme en fascisme in Europa. Het boekje draagt de titel “De Dans op de Vulkaan” en is helaas nog opvallend actueel. Ook in onze tijd danst de maatschappij vaak schijnbaar zorgeloos langs een afgrond van zorgelijke ontwikkelingen, zoals o.a. wederom de opkomst van het populisme en het fascisme, de klimaatverandering en de snelle ontwikkeling van b.v. A.I. Hebben we echt niet door wat er gebeurt in de wereld of dansen we onze angsten en onzekerheden weg? Hoe vinden we weer het evenwicht tussen enerzijds de problemen onder ogen zien en anderzijds niet ten onder gaan aan moedeloosheid?

Data:

Ynliders:

08 september 2026 Dhr. D. (Dirk) van de Glind

De dans op de vulkaan

13 oktober 2026 Prof. dr. L. (Laurens) ten Kate

De nieuwe wereldorde

10 november 2026 Prof. dr.W. J.(Wybo) Dondorp

Onderzoek menselijke embyo's

12 januari 2027 Prof. dr. H. S. (Rick) Benjamins

Hoe blijven we humaan in wisselende tijden

09 februari 2027 Ir.E. (Enis) Odaci en ds. H.(Herman) Koetsveld

De taal van vertrouwen

09 maart 2027 Dhr. E. J. (Erik-Jan) Tillema

Gilgamesh – een eeuwenoude zoektocht

Algemene informatie:

- De avonden verlopen volgens een vast stramien, nl. opening - inleiding van ongeveer 45 minuten - pauze van ongeveer 20 minuten - beantwoorden van vragen en discussie - sluiting.
- De voertalen zijn zowel Fries als Nederlands. De lezingen worden in het Nederlands gehouden.
- In de pauze kunnen schriftelijke vragen bij de inleider ingeleverd worden.
- In de pauze is er koffie/thee te koop voor € 1,50.
- In het gebouw mag niet gerookt worden.

Bankrekening: NL59RABO0348633483 ten name van: St. Earnewaldster Runte

Toegang: € 40,00 voor alle lezingen, bij opgave is het absoluut noodzakelijk om naam en e- mailadres op te geven. Een losse lezing kost € 10,00 en kan ook ter plekke worden betaald.

De ‘Earnewâldster Rûnte / Rotonde’ is een studiekring, die zich als doel stelt om nieuwe wetenschappelijke inzichten op theologisch gebied, als mede de ontwikkelingen die daarmee samenhangen onder de aandacht van de deelnemers te brengen.

Met de serie thematische lezingen die we jaarlijks aanbieden proberen wij uw nieuwsgierigheid te prikkelen op het vlak van vragen rond religie, levensbeschouwing en zingeving.

Leden van het bestuur zijn: Hein Bergman (voorzitter), Mieke de Haan - van Medevoort, Elly Heuzeveldt (penningmeester), Jelle Rollema, Hermien Terwel (secretaris)

Voor meer informatie: www.er-rotonde.nl of bij Hein Bergman (06 55 18 73 46)

en earnewaldsterrunte.rotonde@gmail.com

KORTE IMPRESSIE

Op 7 mei jl. vond in Utrecht de jaarlijkse Algemene Vergadering plaats onder leiding van het nieuwe bestuur van de landelijke VVP-NL. In het laatst verschenen nummer van landelijke blad "Vrijzinnig" kunt u lezen wie deze bestuursleden zijn. De vergadering verliep naar mijn mening in een goede en harmonieuze sfeer. Tijdens deze veergadering werd afscheid genomen van de redactie leden. Tevens

kregen de oud bestuursleden, Wim Jumelet en Nico Vreugdenhil bij hun afscheid de erespeld van de landelijke vereniging opgespeld. Helaas heeft de beoogde landelijke penningmeester, om persoonlijke redenen, besloten zich terug te trekken als kandidaat. Dus is men naarstig op zoek naar een oplossing.

Op 22 mei jl. vond het landelijk overleg van penningmeesters ook in Utrecht plaats. Ook de landelijke vereniging heeft inkomsten nodig om te functioneren en hoe gaan we dat vorm geven, was het onderwerp van het gesprek. Leden van de plaatselijke verenigingen zijn naast dat van de vereniging ook lid van de landelijke organisatie, tenzij er afspraken zijn met de plaatselijke vereniging, of zoals bij ons als stichting. Hoe gaan we dat in de toekomst regelen? Naar aanleiding van dit gesprek zal het hoofdbestuur binnenkort een definitief besluit nemen. En hoort u meer binnenkort. Als stichting kennen wij geen leden, alleen donateurs.

Hein Bergman

VAN HET BESTUUR

Het bestuur is blij dat de redactie versterking heeft gekregen bij het samen stellen van ons nieuwsblad. Het geeft wat lucht bij de andere redactie leden.

Donateur zijn:

Iedereen die gaarne on kwartaal blad wenst te ontvangen kan donateur worden van onze Stichting.

Dit door middel van een donatie van € 30,- incl. toezending van ons blad en de provinciale bijeenkomsten.

U kunt zich aanmelden via E-mail adres: st.vrijzinnig@gmail.com

Of door het formulier op onze website in te vullen. www.vrijzinnigen-fryslan.nl en deze daarna te verzenden.

VRIJZINNIGE KLASSIEKERS.

Op de website van de landelijke vereniging is sinds kort bovengenoemde rubriek opgenomen. Deze keer een uitspraak van Prof. Piet Smits.

In 1959 schudde vrijzinnig hoogleraar Piet Smits (1906-2002) heel kerkelijk Nederland op met zijn uitdagende zin: 'Geef mijn portie maar aan Fikkie.' Hij scheef de betreffende woorden in het vrijzinnige tijdschrift Kerk&Wereld waar hij zelf hoofdredacteur van was. Daarnaast was Smits hoogleraar Sociologie van de godsdienst in Leiden.

Wat bedoelde Smits precies met zijn woorden? Hij richtte zich ermee tegen de klassieke verzoeningsleer die uitlegt dat Jezus aan het kruis is gestorven voor de zonden van de mensheid. Onder andere Paulus schreef veel over dit offer van de zogenoemde zoon van God. Jezus is dan het Lam Gods dat geofferd is, en met zijn bloed onze zonden afwast. Met deze theologie kon Smits helemaal niets. In het artikel dat verscheen op Goede Vrijdag schreef hij: 'Het is ook mijn eer te na, dat iemand voor mijn schuld zou moeten boeten. Ik wens te stáán voor de gevolgen van mijn eigen daden. En geef dan wat Paulus betreft mijn portie maar aan Fikkie.'

Kortom: niet een ander hoort te sterven voor mijn persoonlijke fouten. Zelfs niet een zoon van God. Smits pleitte voor eigen verantwoordelijkheid.

Deze uitspraak (over inmiddels de beroemdste hond uit de vaderlandse theologie) was voor velen een stap te ver. Niet alleen bij de meer behoudende gelovigen, ook binnen de vrijzinnigheid stoorden mensen zich aan de pittige taal. Dat leidde er onder andere toe dat Smits stopte als hoofdredacteur van Kerk&Wereld. Daarnaast begon de synode van de Hervormde Kerk (het hoogste overlegorgaan van de kerk) een kerkelijk onderzoek naar Smits, dat uiteindelijk zonder grote gevolgen werd afgerond.

Smits zelf kon zich steeds minder vinden in het christelijke verhaal. In de jaren '80 verliet hij de kerk en zegde hij zijn lidmaatschap van de VVH (de voorloper van de Vereniging van Vrijzinnige Protestanten) op en ging hij zich verdiepen in meer religieus-humanistische opvattingen.

Website VVP-NL

Colofon

Samenstelling en redactie:

Dhr. H. Bergman

Mevr. M. de Haan - van Medevoort

Mevr. C. Bos - Switynk

Bestuur Stichting:

Dhr. R. Immink,

voorzitter

Mevr. M. de Haan - van Medevoort,

secretariaat

Dhr. H. Bergman,

penningmeester

Commissie van advies:

Mevr. T. Adema

Mevr. C. Tijsen

Pastoraat:

Mevr. Catrien Bos - Switynk

Harlingerweg 19 - a

8821 LD Kimsward

mail: gbos_ha42@msn.com

Tel: 0517 - 41 49 68

Mob: 06 - 50 40 80 82

Verschijnt 4x per jaar

Kopij verzenden naar:

h.bergman@xs4all.nl

Vóór: 1 maart, 1 juni,

1 sept. en 1 december

© 2026 Stichting Vrijzinnigen in Friesland

Contact:

E-mail: st.vrijzinnig@gmail.com

Website: www.vrijzinnigen-fryslan.nl

